

Životní prostředí obecně - nástroje

⊕ **Nástroje ochrany životního prostředí** – způsoby řízení přístupů a chování, které mají potenciální vliv na životní prostředí

⊕ **Běžně používané nástroje ochrany ŽP**

- **NÁSTROJE NORMATIVNÍ** – donucování pravomoci orgány státní správy
- **NÁSTROJE EKONOMICKÉ**
- **NÁSTROJE OSTATNÍ** – soukromé přístupy, dobrovolné dohody.

Životní prostředí obecně - nástroje

⊕ **Normativní nástroje ochrany životního prostředí – administrativní nástroje**

- legislativní předpisy – nařízení (zákazy a příkazy);
- licence, povolení k provozu;
- limity (věcné a časové, např. emisní limity, požadavky na koncentrace emisí);
- standardy a technické normy (výrobky a výrobkové standardy).

Životní prostředí obecně - nástroje

⌚ **Ekonomické nástroje ochrany životního prostředí**

- poplatky a daně;
- uživatelské poplatky;
- daně na energie;
- poplatky/daně na výrobky;
- obchodovatelná povolení;
- ekologické dotace a podpory.

Životní prostředí obecně - nástroje

↻ Ostatní nástroje:

Soukromé přístupy

- přístupy opírající se o soukromou aktivitu, nevyžadují přímou aktivitu státu, dohody mezi průmyslovými svazy a státem.

Dobrovolné dohody

- environmentální systémy řízení;
- označování ekologicky šetrných výrobků („ecolabelling“);
- čistší produkce;
- dobrovolné dohody.
- LCA – hodnocení životního cyklu výrobku;

Životní prostředí obecně - předpisy

- ⊕ Normativní nástroje – **legislativní předpisy**
- ⊕ **Česká republika**
 - (www.env.cz, Sbírka zákonů, Věstník MŽP)
- ⊕ **Evropská unie**
 - (<http://eur-lex.europa.eu>, www.europa.eu)
- ⊕ **Nařízení Evropské Komise a Rady – závazné**
- ⊕ **Směrnice Evropské Komise a Rady**
– transponované do národní legislativy

MŽP - legislativa

- 01 ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ - VŠEOBECNĚ
- 02 POSUZOVÁNÍ VLIVŮ NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ
- 03 INTEGROVANÁ PREVENCE ZNEČIŠŤOVÁNÍ
- 04 EKOLOGICKÁ ÚJMA
- 05 OCHRANA BIODIVERSITY
- 06 CITES (Zákon o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů)
- 07 OCHRANA ZEMĚDĚLSKÉHO PŮDNÍHO FONDU
- 08 GEOLOGIE A HORNICTVÍ
- 09 VODNÍ HOSPODÁŘSTVÍ
- 10 ODPADOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ
- 11 OCHRANA OVZDUŠÍ
- 12 REGULOVANÉ LÁTKY A F-PLYNY
- 13 ZMĚNA KLIMATU
- 14 CHEMICKÉ LÁTKY
- 15 PREVENCE ZÁVAŽNÝCH HAVÁRIÍ
- 16 GENETICKY MODIFIKOVANÉ ORGANISMY

LCA – Posuzování životního cyklu výrobku

Life Cycle Assessment

- důraz na rozvoj environmentálně šetrných technologií.
- minimalizace všech nežádoucích environmentálních dopadů provozu určitých zařízení či výroby a používání daných produktů.
- identifikace a kvantifikace všech environmentálních dopadů spojených s výrobkem od těžby surovin, jeho výrobu, jeho užívání, až po konec jeho životnosti a jeho zneškodnění - ve všech fázích jeho životního cyklu.

- nařízení č. 1907/2006 o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek

- cílem je zlepšit ochranu lidského zdraví a životního prostředí před riziky, která mohou představovat chemické látky.

- (REACH = Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals)**

- platí pro látky vyráběné v EU nebo do ní dovážených v množství větším než 1 tuna ročně

Odpady - zneškodňování a likvidace odpadů

- odpady - plynné, kapalně, pevné a biologické
- odpady -ke spalování, recyklaci, skládkování
- průmyslové odpady, zemědělské a komunální odpady

Účel analýzy :
Posouzení způsobu likvidace a
případně dalšího skládkování.

Společenské aspekty

- problematika stará jako lidstvo samo
- odráží vyspělost společnosti
- sociální, ekonomická a politická záležitost
- růst populace, urbanizace, produkce nových syntetických materiálů, přebytečná produkce

Pyramida nakládání s odpady

Skládkování

Skládka- technické zařízení pro ukládání odpadů.

- nejlevnější a nejvyužívanější způsoby odstraňování odpadu. Řízený a kontrolovaný proces, každá skládka má povoleny jen určité druhy odpadů.

Rozlišujeme:

- **pro ukládání inertních odpadů** (např. stavební suť bez nebezpečných látek, zemina a kamení),
- **pro ukládání ostatních odpadů** (např. komunální odpady, objemný odpad),
- **pro ukládání nebezpečných odpadů** (např. odpadní barvy a nátěrové hmoty, odpadní chemikálie, vrtné kaly s obsahem nebezpečných látek).

Skládka má

- **těsnicí vrstvu**, která brání úniku tzv. skládkových vod a výluhů do okolního prostředí a podzemních vod.
- **odvodňovací vrstvu**, která prostřednictvím drenážního potrubí odvádí do speciálně zabezpečené jímky skládkovou vodu.

Odpadové hospodářství

⊕ **Zákon č. 223/2015 Sb. ze dne 12. srpna 2015, (zákon o odpadech)**

Orgány veřejné správy jsou:

- a) Ministerstvo životního prostředí;
- b) Ministerstvo zdravotnictví;
- c) Ministerstvo zemědělství;
- d) Česká inspekce životního prostředí;
- e) Česká obchodní inspekce;
- f) Orgány ochrany veřejného zdraví
- g) Celní úřady a Policie ČR;
- h) Krajské úřady;
- i) Obecní úřady obcí s rozšířenou působností
- j) Obecní úřady;

Odpadové hospodářství

➡ Zákon č. 185/2001 Sb., zákon o odpadech

Základní pojmy:

Odpad je každá movitá věc, které se osoba zbavuje nebo má úmysl nebo povinnost se jí zbavit a přísluší do některé ze skupin odpadů uvedených v příloze zákona.

Ke **zbavování se odpadu** dochází vždy, kdy osoba předá movitou věc, příslušející do některé ze skupin odpadů uvedených v příloze zákona, k využití nebo k odstranění ve smyslu tohoto zákona nebo předá-li ji osobě oprávněné ke sběru nebo výkupu odpadů podle tohoto zákona bez ohledu na to, zda se jedná o bezúplatný nebo úplatný převod.

Katalog odpadů a Seznam nebezpečných odpadů

Postup pro zařazování odpadů podle Katalogu odpadů

(1) Původce odpadů a oprávněná osoba odpady zařazují pod šestimístní katalogová čísla druhů odpadů uvedená v Katalogu odpadů

(2) - zařazení odpadů do kategorií – **N** „nebezpečný odpad“ a „ostatní odpad“ **O**;
N odpad = odpad uvedený v Seznamu nebezpečných odpadů a jakýkoliv jiný odpad vykazující jednu nebo více nebezpečných vlastností

- ✓ **Nový § 41a - Program předcházení vzniku odpadů:**
- ✓ **Minimalizace nepříznivých účinků vzniku odpadů a nakládání s nimi na lidské zdraví a životní prostředí.**
- ✓ **Udržitelný rozvoj společnosti a přiblížení se k evropské „recyklační společnosti“.**
- ✓ **Maximální využívání odpadů jako náhrady primárních zdrojů a přechod na oběhové hospodářství.**

Odpadové hospodářství

Základní povinnosti:

- zařazení odpadů dle Katalogu odpadů;
- zařazení odpadů kategorií – N a O;
- předávání odpadů oprávněným osobám;
- evidence odpadů, hlášení o produkci a nakládání
- v případě, že produkuje nebo nakládají s více než 100 kg nebezpečných odpadů za kalendářní rok nebo více než 100 tunami ostatních odpadů za kalendářní rok nebo v daném kalendářním roce produkuje nebo nakládají s odpady stanovenými prováděcím právním předpisem bez ohledu na množství těchto odpadů,
- přeprava N a O odpadů.

Ochrana ovzduší

⊕ Zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší

upravuje,

- a) přípustné úrovně znečištění a znečišťování ovzduší,
- b) způsob posuzování přípustné úrovně znečištění a znečišťování ovzduší a jejich vyhodnocení,
- c) nástroje ke snižování znečištění a znečišťování ovzduší,
- d) práva a povinnosti osob a působnost orgánů veřejné správy při ochraně ovzduší,
- e) práva a povinnosti dodavatelů pohonných hmot a působnost orgánů veřejné správy při sledování a snižování emisí skleníkových plynů z pohonných hmot v dopravě.

Vodní hospodářství

⊕ **Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a změně některých zákon (vodní zákon)**

Účelem zákona je chránit povrchové a podzemní vody, stanovit podmínky pro hospodárné využívání vodních zdrojů a pro zachování i zlepšení jakosti povrchových a podzemních vod, vytvořit podmínky pro snižování nepříznivých účinků povodní a sucha a zajistit bezpečnost vodních děl. Dále je účelem přispívat **k zajištění zásobování obyvatelstva pitnou vodou a k ochraně vodních ekosystémů a na nich přímo závisajících suchozemských ekosystémů.**

Vodní hospodářství

⊕ **Zákon č. 254/2001 Sb., vodní zákon**

Státní správu vykonávají vodoprávní úřady a ČIŽP. Kontrolu nad jakostí povrchových vod stanovených vyhláškou ke koupání (§ 34) provádí krajská hygienická stanice.

Vodoprávními úřady jsou:

- a) Obecní úřady;
- b) Újezdní úřad na území vojenských újezdů;
- c) Obecní úřady obcí s rozšířenou působností
- d) Krajské úřady;
- e) Ministerstvo životního prostředí;
- f) Ministerstvo zemědělství (ústřední vodoprávní úřad).

Monitoring

- je konsistentní v čase a prostoru, za definovaných podmínek, měření dané veličiny
- reprezentuje danou oblast v čase
- objektivní hodnocení stavu a změn

Český hydrometeorologický ústav chmi.cz

Český hydrometeorologický ústav (ČHMÚ) je zodpovědný za provoz státních sítí sledování jakosti vody. V současné době zabezpečuje provoz státní sítě sledování jakosti vody v tocích a státní sítě sledování jakosti podzemních vod. ČHMÚ se také podílí na zajištění činnosti stálých a pohotovostních složek celostátní radiační monitorovací sítě (RMS).

Účelem sledování jakosti vod ve státní síti je získání informací k hodnocení stavu a vývoje hydrosféry a ochrany zdrojů pitné vody a zdraví člověka.

ISPOP - Integrovaný systém plnění ohlašovacích povinností

⊕ informační systém, který zajišťuje příjem a zpracování vybraných evidencí (ohlašovacích povinností - hlášení) z oblasti životního prostředí a další distribuci takto ohlášených informací dotčeným institucím státní a veřejné správy.

⊕ Zřízen zákonem č. 25/2008 Sb.

ISOH

Informační systém odpadového hospodářství

Obsahuje databáze s informacemi o produkci a nakládání s odpady v ČR v letech 1994 - 1998 a od roku 1997 obsahuje rovněž informace o provozovaných zařízeních na úpravu a využívání nebezpečných odpadů a zneškodňování odpadů.

Tyto informace byly sbírány prostřednictvím okresních úřadů do roku 1997 na základě dobrovolného ohlašování původců a firem nakládajících s odpady, a proto jsou zatíženy značnou chybou.

Od 1.1.1998 je ohlašování původců a oprávněných osob o produkci a nakládání s odpady povinné na základě zákona č. 125/1997 Sb.

od roku 2007 spravuje CENIA

období 2002 – 2006 spravoval pro Ministerstvo životního prostředí Výzkumný ústav vodohospodářský TGM- Centrum pro hospodaření s odpady (CeHO).

IRZ - Integrovaný registr znečišťování životního prostředí

veřejně přístupná databáze provozoven, za které je ohlašováno vyprodukované množství znečištění do **ovzduší, vody, půdy**. **Obsahuje informace o přenosech těchto látek v odpadech nebo odpadních vodách.** Kontrolu plnění ohlašovací povinnosti do IRZ provádí Česká inspekce životního prostředí.

- je ohlašovaná také **produkce odpadu** předávaného mimo provozovnu, a to dle níže uvedených limitů:
 - u nebezpečného odpadu – více jak 2 t/rok,
 - u ostatního odpadu – více jak 2000 t/rok.

Posuzování vlivu na ŽP

⊕ **Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivu na životní prostředí ve znění zákona 93/2004 Sb.**

(proces E.I.A., nebo proces S.E.A.)

- posuzování vlivů **záměrů (EIA)** a **konceptů (SEA)** na ŽP, které je založeno na systematickém zkoumání a posuzování jejich možného působení na ŽP.

- detailní prozkoumání všech možných potencionálních vlivů, jejich vyhodnocení a navržení nejoptimálnějšího řešení zmírňující nepříznivé vlivy realizace.

Předmětem procesu posuzování je zkoumání vlivů například na faunu, flóru, půdu, ovzduší, vodu, krajinu, ale i hmotný majetek a kulturní památky.

S.E.A = Strategic Impact Assessment

- strategická EIA, hodnotí vlivy tzv. koncepcí na ŽP a veřejné zdraví.

Jako koncepce jsou chápány například územní plány, krajské plány odpadového hospodářství, republikové politiky územního rozvoje, atd.

Jako v případě EIA, tak i v případě SEA se rozlišují koncepce posuzované vždy a koncepce, kterým předchází zjišťovací řízení, jenž rozhodne o dalším postupu.

Výstupem proběhlého procesu posuzování v dané lokalitě, je stanovení omezujících podmínek, opatření, limitů na které se kompetentní orgány státní správy a samosprávy zaměří a budou je nadále v budoucnu bedlivě sledovat a vyhodnocovat.

Informační zdroje:

- ④ www.eurocontrol.int
- ④ www.icao.int
- ④ www.atag.org
- ④ www.env.cz
- ④ www.nats.co.uk
- ④ www.prg.aero
- ④ www.sustainableaviation.co.uk
- ④ www.tretiruka.cz
- ④ www.cenia.cz